

רשתות חברתיות? צרכנים? אזרחים? חלומות שבורים באינטרנט

מאז התקבלו והשתרשו הכלים הדיגיטליים בקרב הציבור הרחב, אלה המתבוננים בו ומנתחים אותו כמרחב אנושי וחברתי נחלקים לשני סוגים: cyberutopians מצד אחד ו cyberskeptics מן הצד השני. הראשונים רואים במרחב זה הבטחה לשינוי החברה על-ידי העצמת הרוח הדמוקרטית תוך הדגשת האמנציפציה האישית והיצירתית, הרחבת ההשתתפות הכלכלית, הפצת האינפורמציה כתנאי להעצמת הציבור ומתן קול (בלוגים למשל) למי שזכות זו נמנעה ממנו בעבר. הסקפטים מנגד, מצביעים דווקא על הצדדים הפוגעניים שטומן המדיום בחובו, כמו הפיכתו למכשיר מעקב וריגול אחר כל המשתמשים בו, בין אם למטרות הפקת רווח ובין אם למטרות פוליטיות דכאניות. הללו טוענים שהאינטרנט והחיים הרשתיים דווקא מצמצמים הזדמנויות כלכליות ומרכזים את הכוח-הכלכלי, תרבותי וחברתי - במספר קטן והולך של ידיים תאגידיות (גוגל, אפל, אמזון, פייסבוק) ושכתוצאה מכך, מתרחש תהליך של רידוד ובנליזציה של האינפורמציה.

במסגרת הקורס נעמוד על מספר מקרי מבחן המדגימים כיצד הבטיח האינטרנט חלומות לשיפור החברה ומה קרה בפועל תוך שנים מספר: כיצד פלטפורמות ויזמות שונות יצרו כלים להשתתפות פוליטית של הקהל הרחב, אך לבסוף רק בודדים טרחו להשתתף ולממש את ההבטחות. נראה, למשל, כיצד **איביי** הבטיחה קהילה מסחרית פתוחה למיליוני סוחרים קטנים ואף חזרה לסחר החליפין האישי, אך הפכה לדיקטטורה של בעלי הפלטפורמה המשאירה את רוב הכסף בכיסיה ובכיסים של הסוחרים הגדולים ביותר. נראה כיצד **טוויטר** שהבטיחה קול חופשי ופוליטי הפכה דווקא לכלי יעיל לריגול אחר המשתמשים כמו גם, כלי שבאמצעותו פוליטיקאים ציניים פונים ישירות לציבור תוך עקיפת מנגנוני המרחב הציבורי הרציונלי. כך גם, נלמד כיצד **פייסבוק ויו-טיוב** הבטיחו קהילתיות הדדית אך הפכו את המשתמשים לפועלי ייצור העמלים בחינם להעלאת תכנים וויראליים המהווים את עיקר הרוכש של התאגיד. וכמובן, נראה כיצד **גוגל** שהבטיחה כלי חיפוש נגישים פתוחים והוגנים למידע, הפכה בפועל לכלי מניפולטיבי המשחק בתוצאות החיפוש כדי למקסם את רווחיותה, או על-מנת לשותף פעולה עם ממשלות דיקטטוריות בצנזורה על מידע.

על מה הדיון?: מן האוטופיה אל הדיסטופיה

Sir Tim Berners Lee, "Three Challenges for the Web, According to its Inventor" March 12 2017
<http://webfoundation.org/2017/03/web-turns-28-letter/>

מקרה Cambridge Analytica

מבוא היסטורי: בין האינטרנט המוקדם למאוחר

James Curran, "Rethinking Internet History" in *Misunderstanding Internet History* (James Curran, Natalie Fenton and Des Friedman (eds.) Routledge, 2012, pp. 34-65, p. 59.

James Curran "Reinterpreting the Internet" in *Misunderstanding Internet History* (James Curran, Natalie Fenton and Des Friedman (eds.) Routledge, 2012, pp. 3-33, p. 4.

לקריאה נוספת:

John Bellamy Foster and Robert McChesney, "The Internet's Unholy Marriage to Capitalism" in *Monthly Review*, 62 #10 (March)

<http://monthlyreview.org/2011/03/01/the-internets-unholy-marriage-to-capitalism/>

Richard Barbrook and Andy Cameron, "The Californian Ideology" (1995)

<http://www.imaginaryfutures.net/2007/04/17/the-californian-ideology-2/>

Chris Anderson and Michael Wolff, "The Web is Dead. Long Live the Internet" *Wired*, 2010

http://www.wired.com/2010/08/ff_webrip/

מבוא מקוצר אך הכרחי ל"סיוט הקפיטליסטי"

אריך פרום, *אמנות האהבה*, הוצאת מחברות לספרות, 2001, ענ. 75-78

מקרי מבחן

1. האינטרנט, קשרים חלשים ומהפכות פוליטית

Malcolm Gladwell, "Small Change: why the revolution will not be tweeted" *New Yorker*, 2010

<http://www.newyorker.com/magazine/2010/10/04/small-change-malcolm-gladwell>

Moises Naim, "Why Street Protests Don't Work"

<http://www.theatlantic.com/international/archive/2014/04/why-street-protests-dont-work/360264/>

2. השתתפות, פוליטיקה ופופוליזם: כשפסיכוגרפיה פגשה את Big Data

מקרה Cambridge Analytica

3. האם האלגוריתם הוא ידיד שלי או מרגל אחרי?

Steven Shaviro, "From Surveillance to Control" in *Connected: Or what it means to live in a network society*, University of Minnesota Press, pp. 31-35

אשר שכטר, "דמוקרטיה, חוכמה ושינוי הסדר הישן: האינטרנט לא מקיים את מה שהבטיח",
דה מרקר, 15 אוגוסט 2014

<http://www.themarker.com/markerweek/1.2406625>

Douglas Rushkoff, "Why I am Quitting Facebook" CNN 2013

<http://edition.cnn.com/2013/02/25/opinion/rushkoff-why-im-quitting-facebook/>

4. רשתות חברתיות: חברה וחברים או בדידות מול המחשב?

Sherry Turkle, *Alone Together: Why We expect More from Technology and Less from Each Other*, Basic Books, 2012

Ben Agger, *Oversharing: Presentations of Self in the Internet Age*, Routledge, 2012

Sherry Turkle, *Reclaiming Conversation: The Power of Talk in the Digital Age*, Penguin Books 2015

5. כלכלת השיתוף: בין שיתוף לכלכלת רמיסה

Thomas Friedman, "Welcome to the Sharing Economy" New York Times, July 20 2013
<http://www.nytimes.com/2013/07/21/opinion/sunday/friedman-welcome-to-the-sharing-economy.html?pagewanted=all&r=0>

John Harvey, "Renting Isn't Lending: The Sharing Economy Fallacy"
<http://theconversation.com/renting-isnt-lending-the-sharing-economy-fallacy-27084>

Alexandra Le Tellier, "The Sharing Economy Isn't 'Collaborative Consumption' It's Disaster Capitalism" Los Angeles Times June 5 2014
<http://www.latimes.com/opinion/opinion-la/la-ol-sharing-economy-collaborative-consumption-disaster-capitalism-20140604-story.html>

Paul Mason, Postcapitalism: A Guide to Our Future, Farrar, Strauss and Giroux, 2015

6. עבודת ההמונים:

Christian Fuchs, Digital Labour and Karl Marx

7. פייסבוק: חברת טכנולוגיה גבוהה או חברת תוכן?

Marck Zuckerberg, "Building Global Community" February 16, 2017
<https://www.facebook.com/notes/mark-zuckerberg/building-global-community/10103508221158471/?pnref=story>

8. מה עשה האינטרנט לפורנוגרפיה

Simon Hardy, "The New Pornographies: Representation or Reality?" in Feona Attwood (ed.) *Mainstreaming Sex: The Sexualization of Western Culture*, I.B. Taurus, pp. 3-18